

zoo als het viel; ook het, vooral 's winters, zeer onaangename Münchener klimaat en de gevoelige bewijzen, dat Hollandsche en Beijersche begrippen van reinheid twee zeer verschillende dingen zijn.

Maar men zou door Mej. Schwartzze zelve het grappig vergoelijkend verhaal moeten hooren van haar Münchener tijd.

* * *

„Ik heb geen het minste talent voor compositie” plag ze toen wel eens te zeggen. Ze heeft sedert genoeg bewezen, hoe ze zich onderschatte. Wat ze bedoelde was natuurlijk niet het samenstellen van kleine tafereelen; het eigenlijk zoogenaamde genre is niet hare richting; ze meende het ontwerpen eener vereeniging van groote figuren.

Maar als er geen gelegenheid is, iets te beproeven valt niet wel te zeggen, of men het zou kunnen. Al ver lagen achter ons de dagen der regenten- en schutterstukken, toen ieder college van beteekenis, het haast een plicht oordeelde, zich collegialiter te laten schilderen. Een portret ten voeten uit, een kniestuk waren gebeurtenissen. In onze vergaderzalen, aula's en senaatskamers wordt den schilder het terrein bij vierkante decimeters toegemeten en hoe de ruimte is gevuld schijnt onzen vroeden en geleerden niet veel aan te gaan. Welk een doodsche verzameling zat ons aan te staren, als wij aan het groene kleed zwoegden onder examens. Met de groote meesters was ook het juiste oordeel verdwenen, wat dadelijk onderscheidt tusschen levenlooze en bezielde, valsche en ware kunst.

In het algemeen werd in de kunst blijkbaar gerekend op zeer kleine verhoudingen. Ze was geen regeeringszaak; niet eens publieke zaak. Ze was huiselijk geworden; de zaak van eenige liefhebbers, die in zij- en binnenkamers er kabinetjes op na hielden. In welke ruimten werden toen de overblijfselen weggestouwd onzer waarachtig groote kunst? Op welke afmetingen werd gerekend bij het bouwen onzer tentoonstellingszalen?

De groote internationale tentoonstellingen en de algemeene herleving hebben in deze opvatting verandering gebracht. Door grootere bekendheid buitenslands kan thans meer moed worden gevat voor ondernemingen, anders niet licht gewaagd. Maar hoe uiterst beperkt is toch nog het veld, behalve voor die zich in het buitenland vestigen, of door het buitenland genomen zien, waarvoor hier geen plaatsing is.

„Uw land is eigenlijk te klein” zei eens een vreemdeling. „Door de beperkte verhoudingen zijn er heel wat groote mannen, die elders onder de menigte zouden verdwijnen en uwe wezenlijk groote mannen vinden nauwelijks een werkring.”

Wat van deze uitspraak waar moge wezen op ander gebied, voor hare waarheid op dat der kunst is zeker heel wat te zeggen. Voor twee eeuwen was het geheel anders, maar hoe was het eenige jaren geleden en hoe is het nog?

Al Thérèse's vader had dit bezwaar ondervonden. Hij schilderde gaarne